

כח:

עין משפט‏ **נר מצוה**

גה א ב מיי פייג מהל' עדות הלכה ו סמג לאוין רטו טוש"ע ח"מ סימן לג סעיף ג:

גו ג מיי שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ז: גו ד מיי שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף ו:

גח ה מיי שם הל' יד טוש"ע שם סעיף ט: גכז ו מיי פ"ב מהלכות אכל הלכה ג סמג לאוין רלה טוש"ע י"ד סי' שענ סעיף ד וסי' שעד סעיף ד טוש"ע אה"ע סי' נה סעיף ה:

סז מיי פכ"ב מהל' אבות הלכה ב סמג ענין מח טוש"ע אה"ע שם וסי' נז: סח ה מיי שם פ"י הלכה יא סמג שם טוש"ע אה"ע סי' נה סעיף ו:

סכ ט מיי פייג מהל' עדות הלכה יג סמג לאוין רטו טוש"ע ח"מ סימן לג סעיף ח:

סג י ב מיי שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ד וע"ש:

סד ל מיי פ"ח מהל' גירושין הלכה ח סמג ענין מח טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף ח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואין מטמא וכו' כהן הוא וכן היא וכו' על הטומאה ואזת דל"ג אינה מטמאה הס"ד כ"ל: (ב) בא"ד ולא דוקא נט: י"ב ובצמ"ח דף יח פ"י רש"י להדיח דזה קח' אמי כהונה דלון סופין אומה לעמא לו חט"ט דמתי' לה יעמא מזהו הוא ע"ש: (ג) ד"ה שגלחו מלה וכו' צוטן הס"ד א"ר ואח"כ צ"ל ד"ה וד"ה לגיסו והיינו וכו' וד"ה לחורגו הס"ד ואח"כ צ"ל ד"ה ומאי גיסו דקאמר וכו' עד טענה הויין הס"ד ואח"כ צ"ל ד"ה גיסו לבדו וכו' להעיד לו הס"ד ואח"כ צ"ל זהו נוסח אחר וכו' דמתן גילו שמי וכו' הס"ד ואח"כ צ"ל ד"ה אלא חורגו:

רבינו חננאל

אחי אביו בן אחות חמיו וכו': רב איקלע למיבון גוייל בני מינה מהו שיעיד אדם לאשת חורגו א"ל בסורא אמרי בעל כאשתו. בפומבד"י אמר אשה כבעלה כלומר עדותו פסולה. מנא לך דכתיב עדות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תתקב דודתך היא מיכן שהאשה כבעלה. רב נפק למתרי משכון לה' חייא רבה עבר בחד אתר ואשכח ר' יוחנן יותיב מקשי תנינן חורגו לבדו אשת חורגו מהו בעל חורגתו מהו אשה כבעלה הבעל כאשה. וקמת אשת חורגו כחורגו. והבעל כאשה. רב חסדא בעי משה שיהא כשר באשת פנחס (א

(א) מכלן עד ריש דף כ"ט ע"א סמך ככ"י

גִּיסוֹ אִבְדּוֹ וב"ש חורגו. אינס שוים דחורגו לצדו למעוטי בנו וחתנו וגיסו לצדו לא למעוטי בנו דהא ברייתא ר' יוסי היא אלמא חשיב צעל אחות אמו והיינו בן גיסו ולא אחא למעוטי אלא חתנו כדפי' הקונטרס ומדמסקי' דהלכה כר' יוסי דגיסו לצדו למעוטי חתנו

יש לדקדק כ"ש שנים הנשואים שתי

צנות אחיות או צנות שני אחים דכשרים:

והא מודו רבי אֵלְעָזָר במזויף מתוכו. מדמהדר ליה אכ"י

הכי משמע דס"ל כרזי אלעזר דאמר עידי מסירה כרמי אלמא קסבר אכ"י כתב לאחר ומסר לאחר זה שמסר לו קנה דהכי א"ר אלעזר צסוף מי שהיה נשוי (כתובות דף נד: ושם) ותימה הא אכ"י הוא דאמר בפ"ק דצ"מ (דף יג. ושם) עדיו צחתומיו זכין לו וי"ל דהויא דכתב לאחר מיירי צב' שטרות הויאלס ציוס אחד שזמנס שזה דכיון דלא מוכח מתוך השטר איזה קדם לא שייך למימר עדיו צחתומיו זכין לו ואולינן צתר מסירה אכל היכל דמתוך השטר מוכח איזהו קדם עדיו צחתומיו זכין לו ואפילו נמסר לצסוף !:

צכ"י

אמרן אלא לאפוקי מינה אבל לעיולי לה לא מהימן ולא היא הלא שגא לאפוקי ולא שגא לעיולי לא מהימן מאי דעתך בדאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא **י**אשתו יארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מטמאה לו ימתה אינו יורשה ימת הוא גובה כתובתה התם בשארו תלה רחמנא אכתי לאו שארו היא הכא משום איקרובי דעתא הוא והא איקרבא דעתיה לגובה: חורגו לבדו: ת"ר **י**חורגו לבדו רבי יוסי אומר גיסו ותניא אידך גיסו לבדו ר' יהודה אומר חורגו מאי קאמר אילימא הכי קאמר חורגו לבדו והוא הדין לגיסו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו והוא הדין לחורגו אלא מתני' דקתני גיסו הוא ובנו וחתנו מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי ואלא הכי קאמר חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו אבל חורגו הוא ובנו וחתנו ואלא הא דתני ר' חייא שמונה אבות שהן עשרים וארבעה כמאן לא כר' יוסי ולא כר' יהודה אלא הכי קאמר חורגו לבדו אבל גיסו הוא ובנו וחתנו ואתא ר' יוסי למימר גיסו לבדו וכ"ש חורגו ומתני' ר' יהודה ברייתא ר' יוסי אמר רב יהודה אמר שמואל ה"לכה כרבי יוסי ההיא מתנתא דהוי חתימי עלה תרי גיסי סבר רב יוסף לאכשורה דאמר רב יהודה אמר שמואל ה"לכה כר' יוסי אמר ליה אב"י ממאי דרבי יוסי דמתניתין דמכשר בגיסו דילמא רבי יוסי דבריייתא ידפסיל בגיסו לא ס"ד דאמר שמואל כגון אנא ופנחס דהוינן אחי וגיסי אבל גיסי דעלמא שפיר דמי ודילמא כגון אנא ופנחס משום דגיסו קאמר אמר ליה זיל קניה בעדי מסירה כר' אלעזר **י**האמר רבי אבא למודה רבי אלעזר במזויף מתוכו שהוא פסול א"ל זיל לא שבקי לי דאותביניה לך: ר' יהודה אומר כו': א"ר תנחום א"ר טבאלא אמר ר' ברונא אמר רב הלכה כרבי יהודה רבא אמר ר"ג אין הלכה כרבי יהודה וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין הלכה כר' יהודה איכא דמתני לה להא דרבה בר בר חנה אהא את זו דרש רבי יוסי הגלילי **ו**באת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם **י**וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל שופט שלא היה בימיו אלא זה שהיה קרוב ונתרחק אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי הגלילי בני חמוה דמר עוקבא קרובים

וצנו וחתנו **י** (כשרים לגיסו) דלצעל אחות אמו דקתני דמתנימין דהוי קרוב וכן גס הוא קרוב לו דהוי ליה בן גיסו לא פליג רבי יוסי עלה ומודה הוא דבן גיסו פסול לו משום דליהו לדידיה צעל אחות אמו אכל משום קורבה דבן גיסו לא מפסיל ונפקא מינה דמתן גיסו כשר וכו': **מאי גיסו דקאמר רבי יוסי אף גיסו.** ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: הכי גרסינן **אלא הכי קאמר חורגו לבדו אכל גיסו הוא וצנו וחסנו ואסא רבי יוסי למימר גיסו לבדו אכל חורגו הוא וצנו וחסנו: אלא הא דסני רבי חייא כו' לא רבי יהודה ולא ר' יוסי.** דלר' יהודה ט' אבות הוויין צמתני' צר מחורגו וכן לר' יוסי טעשה הוויין: **אלא חורגו לבדו אכל גיסו הוא וצנו וחסנו ואסא ר' יוסי למימר גיסו לבדו וכל שכן חורגו: ומסני' רבי יהודה.** דקתני בן וחתן צגיסו: **צרייטא ר' יוסי.** אפיך גיסו וחורגו הוי ח' אבות וצנים וחתנים. ואזית דמוקמי להאי בן גיסו דקא מכשר ר' יוסי צבן שיש לו לגיסו מאשה אחרת כי היכי דלא לפלוג ר' יוסי אצעל אחות אמו ולא מיתוקמי שפיר דכל צניהס דמתני' מאזתה אשה קאמר ועוד אי מאשה אחרת מכשר ר' יוסי מכלל דתנא דידן מאשה אחרת נמי פסול משום קרוב צחתמת קרוב מיקשי לצר חסדא דלכשר צחאי האח דהשתא בן גיסו פסול משום אחי בן אחות אשתו אחי האחס) מיציעאי: **פלגה כר' יוסי.** קס"ד כר' יוסי דמתני' דלא פסול אלא קרוב הראוי לירש וגיסו ואינו ראוי לירשו: **דפסיל צגיסו.** דקתני גיסו פסול. **לא ס"ד.** דהא צדיא פריש שמואל לפסולא דגיסו כגון אלא ופנחס שהיה אחיו וגיסו מכלל דגיסו דעלמא כשרין: **משום גיסו.** ושמואל פירושא דגיסו אחא לאשמע"י: **א"ל.** למקבל מתנה: **זיל קנייה צעדי מסירה.** אס יש לך עדים אחרים שמסר לך שטר זה צפניהס הציאס ויעידו ותהיה שלך. דסבר כרזי אלעזר דאמר' צמסכת גיטין (ד' ג:) אפי' לא חתמו צו עדים אלא שנתנו לה צפני עדים כשר וגוצה מנכסיס משועצדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם: **צמוזיף מסומו.** שחתמו צו עדים פסולים שהוא פסול דצמאי קני ליה צהאי שטרא הא' שטרא חספא צעלמא הוא:

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

גוייל. קלפ"ס: **צאסס חורגו.** על נכסי מלוג שלה צהשפטה עס אדס מן השוק. ונצני שאר קרוציס לא איצעי להו דכיון דצניהס פסולין לו והוא להס פסול אף לנשים לפי שהצנים ראוין לירש את אמנן אכל חורגו דצנו כשר מיצעי' לן צאשמו: **צעל צאססו.** ואשה כצעלה והרי

הוא כאליו חמיה ותנן (דף ס:) חמיו פסול קרוב הוא: **אחי האח.** בן שיש לצעל אמו מאשה אחרת פסול לו מפני שהוא אחי אחיו: **אחי חסן ואחי כלה.** בן ראוון שנשא צת שמעון בן נחשירן נתקדצו ראוון ושמעון צבן וכשרין להעיד זה לזה בכל עדיות ולא אמרינן צצביל צנו שנתקדצ ראוון לשמעון נפסל ראוון לשמעון: **ולא דמו.** ראוון ושמעון להדדי: **אלא כי אכלא לידא.** כמגופה שאינה דומה לחצית: **לאפוקי מינא.** לחוצ לה ולזכות לצעל דינה דקרוב לא הוי כל זמן שלא נשאה. ומיהו לעיולי לה לא מהימן דלדעתא דידיה קעצדי: **מאי דעסיך.** דלא חשבת ליה קרוב: **לא אונן.** אס מתה אינו נאסר צקדשים צחתמת אצניות: **ואין מטמא לה.** אס **(ה)** כהן הוא. ואזית דל"ג אינה מטמאה. וכן היא אינה נאסרת צאצניות מיתמה צקדשים ואינה מטמאה אינה מצווה להסתפק צו. ואידי דמתנא לא אוננת תנא ולא מיטמאת **(ו)** ולאו דווקא דנשים דכהונה לא הוזהרו על הטומאה: **גוצה כסוצסס.** צדכתא לה מן האירוסין מוקמינן לה צצנים אוחזין (צ"מ דף יח.). ואסא דקתני לא מטמא לה קא סמכת ואמרת לאו קרוב הוא: **הסס.** גצי טומאה וירשה: **צשאריו סלס רחמנא.** כדכתיב (ויקרא כא) כי אסא לשאריו הקרוב ואמר מר (יצמות דף כב:)

שאריו זו אשתו וכן צירושת הבעל לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה(י) מיכן שהבעל יורש את אשתו ציש נוחלינן (צ"ד ר' קט:) **(ז)** **גיסו לבדו.** אכל צנו וחתנו כשרים לגיסו ורצי יוסי פליג אמתני' צתתרי חדא דקתני מתני' צגיסו בן וחתן ופליג נמי אצעל אחות אמו דקתני מתני' דהוא קרוב וכן גס הוא קרוב לו דהוי לו בן גיסו פסול הוא לו משום דליהו לדידיה צעל אחות אמו אכל משום קורבה דבן גיסו לא מיפסיל ונפקא מינה דמתן גיסו כשר להעיד לו **(י)** (והוא הדין לגיסו והיינו דקתני צצרייטא צתרייטא ר' יהודה אומר חורגו אף חורגו דמודה נמי צגיסו ואסא ר' יוסי למימר גיסו לבדו והוא הדין לחורגו). **זה"ו** נוס"ס אח"ר צפי' ונראה גיסו לבדו ורצי יוסי פליג אמתניתין צחדא דקתני מתני' גיסו

רבי יוסי עלה ומודה הוא דבן גיסו פסול לו משום דליהו לדידיה צעל אחות אמו אכל משום קורבה דבן גיסו לא מפסיל ונפקא מינה דמתן גיסו כשר וכו': **מאי גיסו דקאמר רבי יוסי אף גיסו.** ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: הכי גרסינן **אלא הכי קאמר חורגו לבדו אכל גיסו הוא וצנו וחסנו: אלא הא דסני רבי חייא כו' לא רבי יהודה ולא ר' יוסי.** דלר' יהודה ט' אבות הוויין צמתני' צר מחורגו וכן לר' יוסי טעשה הוויין: **אלא חורגו לבדו אכל גיסו הוא וצנו וחסנו ואסא ר' יוסי למימר גיסו לבדו וכל שכן חורגו: ומסני' רבי יהודה.** דקתני בן וחתן צגיסו: **צרייטא ר' יוסי.** אפיך גיסו וחורגו הוי ח' אבות וצנים וחתנים. ואזית דמוקמי להאי בן גיסו דקא מכשר ר' יוסי צבן שיש לו לגיסו מאשה אחרת כי היכי דלא לפלוג ר' יוסי אצעל אחות אמו ולא מיתוקמי שפיר דכל צניהס דמתני' מאזתה אשה קאמר ועוד אי מאשה אחרת מכשר ר' יוסי מכלל דתנא דידן מאשה אחרת נמי פסול משום קרוב צחתמת קרוב מיקשי לצר חסדא דלכשר צחאי האח דהשתא בן גיסו פסול משום אחי בן אחות אשתו אחי האחס) מיציעאי: **פלגה כר' יוסי.** קס"ד כר' יוסי דמתני' דלא פסול אלא קרוב הראוי לירש וגיסו ואינו ראוי לירשו: **דפסיל צגיסו.** דקתני גיסו פסול. **לא ס"ד.** דהא צדיא פריש שמואל לפסולא דגיסו כגון אלא ופנחס שהיה אחיו וגיסו מכלל דגיסו דעלמא כשרין: **משום גיסו.** ושמואל פירושא דגיסו אחא לאשמע"י: **א"ל.** למקבל מתנה: **זיל קנייה צעדי מסירה.** אס יש לך עדים אחרים שמסר לך שטר זה צפניהס הציאס ויעידו ותהיה שלך. דסבר כרזי אלעזר דאמר' צמסכת גיטין (ד' ג:) אפי' לא חתמו צו עדים אלא שנתנו לה צפני עדים כשר וגוצה מנכסיס משועצדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם: **צמוזיף מסומו.** שחתמו צו עדים פסולים שהוא פסול דצמאי קני ליה צהאי שטרא הא' שטרא חספא צעלמא הוא:

קרובים

מסורת הש"ס

(א) גבר"ס: א"ל צסורא, (ב) צברי"ף ונרל"ש לימא, (ג) נעירובין קב: ועי"ן, (ד) גני' הסוך אובלי פירוש אובלי כסוי הצבות שאין צהס דינוך אלא הנחה צללנד, (ה) צ"מ יח. נע"ש צ"ען יצמות כט: ע"ש מג: ע"ש כחוצות נג. ע"ש ופט: ע"ש, (ו) גיטין ד. ודף י: צ"צ קע, (ז) ר"ה כה: ע"ש קידושין סו: ע"ש, (ח) נצמדנר סו, (ט) רש"ל מ"א, (י) צרש"י צנבלפסי לימא להך שמי מינות, (כ) האס כל"ג, (ל) נוע"ע מוס' גיטין ח. ד"ה מפני, (מ)

תורה אור השלם

1. ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דדתיך והא:

2. ובאת אל הבתנים והקנים ואל השופט אשר יהיה בקימים היום ודרשת ויהידיך לך את דבר המושפט: דברים ז ט

מוסף רש"י

כי אכלא. כסוי (ובכורות טז.) לא אונן. אין אציעט חל עליו לאסור אצילת קדשים (ב"מ יח.). ולא מטמא לה. אס כהן הוא. דכתיב כי אס לשאר, והיינו אשתו, ואף לא שארו הוא דלא צאו עדיין לדי קרוב צכר (שם). וכן היא אינה אוננת. להיות אסורה צקדשים (יבמות כט.). ולא מטמאה לו. לא משום כהונה קאמר, דאין כהנים מזהירות על הטומאה, דכתיב בני אהרן, אלא אינה וקוקה לעמא לו, לא כהנת ולא ישראלית, שמתה להסתפק צצנעה ממז מזהה האמורים צפרשה, דכתיב לה יעמא, ומתנא לה יעמא מזהה ואס לא כלה מטמאה אחרו על כרתו, ומעשה ציוסף הכהן סי' צמרי' (ב"מ יח. ובעי"ז כחובות נג. טפ) אינה צריכה להסתפק צו, ולא דוקא ולא מטמאה, דהא צנות אהרן לא חוזהרו על הטומאה, אלא אידי דנקט לא אוננת, דלעטריך ליה, נקט ולא מטמאה, דבעי למיתני תמרי צדידה ולי ונדידיה, כך שמעתה, ולי נראה ולא מטמאה כגון צרגל, שישראלים מזהירים על הטומאה מוצנענלס לא תגשו (יבמות כט.). מתה אינו יורשה. מצויית צית אציה, דלא תקון ירושת הבעל עד שמכנס לחופה או שתמסר לשלמים (כחובות ג:) דגני ירושת הבעל שארו כתיב, לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה, מכלן שהבעל יורש את אשתו (שם טפ.) והא לאו שארו הוא (ב"מ יח.). מת הוא. צחיה, גובה כחובתה. מנה מאחיס ותוספת אס כתב לה (כחובות ג:) ובצמ"ח לה מן האירוסין מיתוקמא (יבמות כט.).

מסורת הש"ס

א) [ב"ב מ"א: שנעות מנח"ל: ט] ג"י ידו ור"ף ורל"ש חותן, א לקמן לו: ד) ענין לקמן לו: גרסת רש"י אם אמר הוא אמר לו וכי אמר פלוני אמר לו וכי ע"ש פירוש משום דהוי עד מפי עד, ט) לעיל ג:, ו) לעיל ה:, ו לקמן מב, ח) ב"ק ט: ע"ש, ט) נ"ח ל"ג ועי' תו"ט, י) נמלת ליה לתא בשאלות פ' יתרו סי' נה. וכן מוכח בקידושין עב: דיום שמת רב יהודה נולד רבא, ס) בקרא מפין, ט) יצמות קיד: ט) נכר"ף וברל"ש ח"מא ח"ק שאמר אתם עדין, ט) לקמן לו: ודוגמא לג:, ט) קידושין מב: דהי די: (תמורה ס, ב"ק טו, ט) [נ"ל מחלוקת] צע"י: וכן אתם חסרי כמו אותם,

»

תורה אור השלם

- או בכל אָבן אֲשֶׁר יִמּוּת בָּהּ בֹּאֹר אֶת־וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהָיָה לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבֶּקֶשׁ רַעְיוֹנוֹ.
- לֹא תִלָּךְ רִכְבִּל בַּעֲפִיף לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַע אֲנִי יְיָ וְקִרְאֵה אֶת טוֹב הַדּוֹלָךְ רִכְבִּל מִגִּלְגָּל סוּד וְאֶנְאֵן רֹחַ מִקֶּסֶף דָּבָר: מְשֻׁלִּי יֵא יג
- נְשִׂאִים וְרוּחַ וְגִשְׁם אֵין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתָּה שְׁקִיר: מְשֻׁלִּי כֹה יד
- מִפִּיךָ וְחֶרֶב וַחֲץ שֶׁנָּהן אִישׁ עֲנָה בַּרְעוּהָ עַד שְׁקִיר: מְשֻׁלִּי כֹה יח
- וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנִים אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעֵל נִגְדּוּ וַיַּעֲדוּהָ לֵאמֹר בְּרַבָּת אֱלֹהִים וַיִּמָּלֵךְ וְהוֹצִיאָהוּ וַסְּקִלָּהּ וַיָּמָת: מְלָכִים אֶ כֹּא י
- לֹא תֵאבֵד לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תִחוּס עֵינֶךָ עָלָיו וְלֹא תִחַמַּל וְלֹא תִקְסֶה עָלָיו:

דברים יג ט

- וּמִפִּיךָ וְחֶץ אֲשֶׁר בְּחוּץ הֵן אִמֹּר אֱלֹהִים לֹא תֵאבֵדוּ מִפְּנֵי וְלֹא תִנָּגְעוּ בּו פֶּן תִּמְתּוּן:

- בראשית ג ג
- וַעֲשׂוּ אִרְזֹן עֵצִי שִׁטִּים אֲמִתִּים וַחֲצִי אֶרֶבוּ וְאֶפֶה וַחֲצִי רִחְבּוֹ וְאֶפֶה וַחֲצִי קִמְחוֹ: שְׁמוֹת כה י
- וַעֲשִׂיתָ יָרִיעֶת עֹזִים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן עֲשִׂיתָ עֲשֶׂרָה יָרִיעֶת תִּקְשֶׁה אֹתָם: שְׁמוֹת כז ו

»

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה בפנינו וכי עדם מדרא קתני שמענו שהורה לו הס"ד:

»

הגהות הגר"א

[א] במתני' (ואומר הולך רכיל מגלה סוד) תא"מ:

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

קרוצים ונתרחקו הוו. שמתה אחותם אשת מר עוקבא: **בקבא דקירא אידנקי בנו**. בקב של שְׁעוּה נדבקתי כבס בתמיה. כלומר איני דבוק בכס כלל אלא אתון לא זיימתון דינא: **מיום ראשון ואילך**. בטלה שושנינות וכשר להעיד: **והוא לא אויב לו יעידנו**. דהאי והוא אַעַד קאי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא אויב לו לרועה דאי ברועה הא כתיב (דברים ד) והוא לא שונא לו וקראי אחריני טובא: **ולא מבקש רעמו ידינו**. דסמך ליה ושפטו העדה וקאמר ר' יהודה דהאי לא מבקש רעמו אשופטים קאי. ולשון זה מנאחסי צבריימא דסיפרי ולא בסיפרי שלנו והוא לא אויב לו העד ולא מבקש

רעתו השופט: **חד לדיין**. דצדיין מודו רבנן דשונא לא ידון דלא מני חזי ליה זכותא: **ואידך**. לפסול צדין אחד שני דיינין ששונאין זה את זה: **במתני' מאיימין עליהם**. מפרש בגמרא: **הוא אמר לי**. הלוה אמר לי: **לא אמר כלום**. דעביד איניש דאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזיקוהו עשיר: **הודה לו**. שהיו שניהם בפנינו להודות נמכוון להיות לו עדים דבדר: **שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי**. דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות: **אפילו שנים מחייבין או מוכיין והשלישי אומר איני יודע יוסיפו דיינין**. ואע"ג דאי הוה פליג עלייהו הוי בטל דמיעוטא כי אמר איני יודע הוי כמי שלא יבד צדין ונמצא הדין בשנים ואנן תלתא צעינן: **מכניסין אותן**. לבעלי דינין. ובגמרא (ג.) פריך הא לא אפקיניהו: **גב' היכי א"ל**. פריך הא לא אפקימין עליהם: **נשיאים ורוח וגשם וגו'**. בשביל מתהלל צמתת שקר דהיינו מעידי שקר גשמים נעלרים ואפילו כשהמים מתקשרים צעדים ורוח להוריד גשמים אין הגשם בא: **אמר רבא**. מאי איכפת לכו אם לא יכדו גשמים אמרי בללם משל הדיוט שב שני הוה כפנא ואבדא אומנא לא חליף על פתח מי שידע אומנות ובעל מלאכה לא עבר הרעב: **מפך וחרצ וגו' איש עונה וגו'**. צנון עדות שקר דבר בא וימיראלו שלא ימותו: **אאוגרייהו זילי**. השוכרים אותם מצוים אותם וקלים הם צעיניו: **והושינו שנים אנשים בני בליעל גבי נצות הירענאלי** כתיב שיעלי המלך היו יועלים לשוכרם והיו קורין אותם בני בליעל: **בפנינו**. משמע שעשאונו עדיס(א): **פטור**. ואע"פ ששמעו עדים אתמוול שהודה לו הואיל ולא אמר אתם עדיי: **משטה אני בך**. שחק הייתי בך בשביל שהיית שאלני מה שלא היה: **הכמין**. התביא כמו וחרצ לו (דברים יט) ויכמון ליה: **ואין טוענין למסים**. המסית חזירו לעבדות כוכבים אין טוענין אותם צ"ד בשבילו טענת זכות אלא אם כן טוענה הוא: **ואם לא טען**. משטה הייתי בך כשהודיתי אלא אמר לא אתן לך הבא עדים שהלויית לי אין טוענין בשבילו אלא אומרין לו אחרי שהודיתה לך שלם: **ובדיני נפשות**. אם יש טענת זכות והוא אינו יודע לטעון טוענין לו: **לפי שלא טען**. הנחש לא טען הקצ"ה בשבילו: **ולא טענו צו**. הקצ"ה לא הזהירם על הנגיעה ומתוך מוספת גירעו שדף הנחש את מוה על האילן עד שנגעה צו אמר לה ראי שאין מיתה על הנגיעה אף על

האכילה לא תמותי: **אמחים**. דל אל"ף מהכא קרי ציה ט'מתים הוי שתי מאות אמנה. כל אומיות שצתורה הצרתם ככתיבתם כמו ועשית ואמרת כלאו כתובה צה"א וכן אתה חסר כמו אותה ט' מלא: **עשתי עשרה**. דל עיי"ן מהכא הוו להו שמים עשרה: **לא**

אמר ר' אבא אמר רבי ירמיה אמר רב כל שבעת ימי המשתה ורבנן משמיה דרבא אמרי אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר בו: ת"ר והוא לא אויב לו יעידנו יולא מבקש רעתו ודיינו אשכחן שונא אוהב מנלן קרי ביה הכי והוא לא אויב לו ולא אוהב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ולא טובתו ידינו מידי אוהב כתיב אלא סברא הוא אויב מאי מעמא משום דמרחקא דעתיה אוהב נמי מקרבא דעתיה ורבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי ביה חד א"לדיין אידך כדתניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו ימכאן לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאחד: **במתני'** כיצד בודקים את העדים היו מכניסין אותן לאחר ומאיימין עליהן ומוציאין אותם כל האדם לחוץ ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה א אם אמר הוא אמר אולי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום יעד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו ה"אחור כך מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר א שנים יאומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב אחד אומר חייב ואחד אומר זכאי אפילו שנים מזכין או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו דייניין גמרו את הדבר היו מכניסין אותן והגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב ה"ומנין א לכשיצא לא יאמר אני מוכה וחביריי מחייבים אבל מה אעשה שחביריי רבו עלי על זה נאמר א(ג)לא תלך רכיל בעמך ואומר) א(ה)הולך רכיל מגלה סוד: **גב' היכי אמר' להו** אמר רב יהודה א הכי אמרינן להו גנשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר אמר א(ליה) רבא יכלי למימר שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חליף אלא אמר רבא יאמרינן להו מפפ א וחרב וחץ שנון איש עונה ברעהו עד שקר אמר א(ליה) רב אשי יכלי למימר שב שני א הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב אלא אמר רב אשי אמר לי נתן בר מר זוטרא יאמרינן להו סהדי שקרי אאוגרייהו זילי דכתיב והושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברכת אלהים ומלך: אם אמר הוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו: מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב יצריך שיאמר אתם עדיי איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן א(ג)מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנה לי אמר משטה אני בך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנה לי אמר לו משטה אני בך פטור ולא עוד אלא יאפילו הכמין לו עדים אחורי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו הן רצונך שתודה בפני פלוני ופלוני אמר לו מתיירא אני שמא תכפיני לדין למחר אמר לו תניהו לי אמר לו משטה אני בך פטור ואין טוענין למסית מסית מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני א אם לא טען אין טוענין לו ובדיני נפשות אע"ג דלא טען טוענין לו ואין טוענין למסית מאי שנא מסית אמר ר' חמא בר חנינא מפירקיה דרבי חייא בר אבא שמיע לי שאני מסית דררחמנא אמר ילא תחמול ולא תכסה עליו אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען ומפני מה לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי א הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין אמר חזקיה מניין שכל המוסיף גורע שנאמר אומר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו רב משרשיא אמר מהבא אמתים וחצי ארכו רב אשי אמר עשיתי עשרה יריעות אמר אביי לא שנו אלא דאמר משטה אני בך אבל אמר

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

לא

מסורת הש"ס

(א) נכתבות כּאֵל וּשְׁנָן, (ב) לעיל ג. ה: לקמן פו: כתובות כב, (ג) רש"ל מ"ו, (ד) [תוספתא מ"ש פ"ה], (ה) [תוספתא מ"ש פ"ה ע"ש], (ו) הוריות יג: [גיטין נב, א] (ז) י"ל ופלוני מחייב], (ח) יג"ל אלוהדן, ט) [ח"מ, ופלוני מחייב], י) [גיטין לג: כתובות טו: ז"ב לב. קסא. [תוספתא פ"ה], (כ) רש"ל מ"ו, (ל) נדרות ד: [ש"ס], (מ) [טוטה ב: לא: א] (נ) [טעום. רש"ש], (ס) [נמנמי ממקומן], (ע) ולא העיד כּלֵּל [כּס"ל ועי' רש"ש], (פ) [נ"ה לכתא],

תורה אור השלם

- לא תלך קִבֵּל בַּעֲמִיךָ לא תעבדו על דם רֵעֶךָ אִנִּי יְיָ וְיִקְרָא יט טז וַנִּפְשׁ בִּי תַחֲשָׁא וְשִׁמְעִיהָ קוֹל אֵלֶּהָ וְהָאָה עַד אוּרָאָה אוּרָאָה אִם לוא יִגִּיד וְיִשָּׂא עֲוֹנוֹ וְיִקְרָא ה' א' באיש וְקָבַל עוֹן וְלִקְבַּל חֲטָאתָא בְּכָל חֲטָא אֲשֶׁר חֲטָאתָא עַל פִּי שְׂנֵי עֲדִים אוּרָאָה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֲדִים וְיָקוּם דְּבָרֵי: דְּבָרֵי יט טז

גליון הש"ס

גמ' ואמרו דברי חלומות. עיי' פשוטם בש"כ מ"ב פ"י קמח: שם ב' פ"י אתי לשבועה אחת. עי' טורי ד"ה פ"ב ד"הא כג ע"ה ד"ה ומכניס:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כמאי וכו' ור' יהושע ב"ק הס"ד:

מוסף רש"י

בית דין חצוף. שעברו עד מקנת מכנסים (כע"ג). עד שיראו שניהם כאחד. את העדות לאפקיו אחד אומר בפני הלוהו אחד אומר בפני הלוה לו עליו אומר בפני הלוה לו עליו (כתובות כו:). אפילו בזה אחר זה. אחד אומר ציוס ראשון רלו פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ציוס שני ראיתי גס אתי שילה ממנן, נמנל מקוס אמנה קא מסהדי, ומ"ק סבר אמנה דקא מסהדי האו לא קא מסהדי עדו, וה"ל לגבי מנה חלי עדות (רשב"ם ב"ב כב:). ואין עדותן מתקיימת. להקטל כצ"ד ואפילו רלו שניהם כאחד, ופולגתא אחרימי הא לא ולא ר' יהושע בן קרשה קאמר לה (כתובות כו:). עד שיעידו שניהם כאחד. כפיצ צ"ד (רשב"ם ב"ב כב:). ממשמע שנאמר לא יקום עד. ולא נאמר עדים, אינו יודע דאחד קאמר, אלא שמע מינה דעד שנים משמע דאזני אלא שנים עדות וסתם עדות שנים (סוטה ב:).

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

וכל לישני דבי דינא. כל דצריהם היו כתובין בלשון צ"ד ולא היו תחומין אלא שנים: ולא הוה כפיצ ציה במוסב סתמא הוינא וחד ליטופס. כדמזכרינן בכתובות (דף כב.) בשלשה שיטבו לקיים את השטר ומת אחד מהם: היינו דריש לקיש. דלאמר [כטז:] חוקה אין צ"ד כותבין שטר אלא כדת וכהלכה והני וודאי תלתא הוו: לצים דין טועין. סבורין שיהו שנים כשרים לדון: צי דינא. הכל יודעין שאין שנים קרוים צ"ד: צי דינא

דרבנא אשי. דאניהו ודאי ידעי שאין צ"ד קרויין צנשים: ואמר לן רבנא אשי. לכתוב כך דכיון דהוא היה שם מסתמא לא לוא לפחות משלשה לכתוב. והאי דנקט רב אשי לפי שבית דינו היה ראש צימי רבינא ושניהם סידרו גמרא של תלמוד בבלי כדאמרינן התם בהשוכר את הפועלים וצימיו נאמרו דצרים הללו והוקצטו בגמרא: **צנים לא אמר כלום.** אינו נאמן לפי שאין בידו ליטען: **בשדה דבריו קיימין.** דמה לו לשקר אם רואה נוטלן ונותנן לאלמו שהוא מעיד עליו: **אם כמוסר.** אם נראה להם כמוסר דבריו לנניו באתם בלשון וואה! **כמערים.** שהוא ממיתרא שלא יטלסו בחייו או שאל יחזיקוהו כעשיר להסוף על יליאומיו: **שהניה לו אציו.** ולא אמר להו היכן הם: **צעל החלוס.** שר המראה חלומות בלילה: **כך וכך הם.** מגיד לו כמה יש: **לא מעלין כו'.**

ויכול להוילאם במקומם): מיכתב היכי

כפצין. פסק דין במקום שיש מחלוקת

וגטו אחרי הרצים: **וכא'.** פלוני:

מדבריהם נודרה. משמעה שהיה

מחלוקת ביניהם וממון דצריהם

נזדכה: **לשלומי איהו מנחא** צהדייהו.

אם טעו השנים וחיבינן לשלם מציתם

פליגי הנך רבנן צדיין השלישי אם ישלם חלקו עמהם: **מאן דאמר וכא'.**

כתבין ולא כתבין פלוגמיהו דקסבר

כלום שני ואף השלישי ישלם עמהם

דלא כהו אינו צהדייהו כתרי לא הוה מיפסיק דינא: **לשלומי איניהו.**

לצעל הדין חלקו של דיין שלישי:

למאן דאמר פלוני ופלוני מזיני כו'

לא משלמי. דלהכי כתבין פלוגתא

בזהיא לאודועי דצמרי נגמר דינא

ולא קיצלו עלייהו כולי דינא: **הסם**

קיימי. דהא לא קמני ממני שזילאוס

לחחר שמענו דצריהם: **עד שיראו**

שניהם כאחת. את העדות. ולקמן

ליף טעמא: **אין עדותן מסקיימם**

צצ"ד. לפסוק הדין על פייהם: **עד**

שיעידו שניהם כאחת. וסתמא היא

ולא ר' יהושע בן קרשה קאמר לה:

לימא דלא כר' נתן. דהא ממנ"י קמני

לדעילינהו לסהדי משום דמתחילה:

כשצדקו שניה דבריו של זה בלא זה:

ור' נחמיה היא. דלאמר בשעת משא

ומתן הוו מפקי להו לצעלי דינים: **כמאי**

קמפילגי. ת"ק ור' יהושע(א): **אמנה**

דקא מסהדי האו כו'. זה אומר בפני

הלוהו מנה וזה אומר בפני הלוהו מנה

זה לא ראה של זה נמנא שאין כאן

עדות שלם צמנה אחד: **ואידך.** מ"מ

תרווייהו מסהדי דמנה קא רצי ציה:

והוא עד. והאי קרא בשני עדים

משתעי לגבי קרבן שצועת העדות

דאילו השביע עד אחד ט'ולא העידו

פטור: דסניא ממשמע שנאמר כו'. עד

אחד משמע: **ואפקיה רחמנא בלשון חד.**

דכתבי והוא עד: **לשצועה אשי.** עד

אחד אינו מחייבו ממון אלא שצועה

הלך כשהעיד זה יחדי וזה יחדי לא

שייכא תורת ממון צעדותן ולא מזרפינן

להו דהא לאו לחיוביה ממונא אתו:

ודכולי

הא כי אם נמצא שטעו וחיבינן לשלם לדברי ר' יוחנן משלם גם הוא עמחן. לריש לקיש כו'. ואסיק' לר' יוחנן סבר אם לא תפרש המחייב אלא סתם מתראה כי כולן מזכין וזהו שקר ר' אלעזר חייש משום לא תלך וכולי ומשום מדבר שקר תרחק הלכך כותב מדבריהן נודכה פלוני. ירושלמי כיצד דנין הדיינין יושבין והנידונין עומדין והתובע פותח דבריו שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם. ר' יוחנן בשם ר' נטאי התובע תובע והנתבע משיב. והדיין מכריע. א"ר סימון וצריך לשנות טענותיהן שנאמר ויאמר המלך זאת אומרת זה בני החי ובכן המת וזאת אומרת וגו' רב הונא מיקל בדיינא דאמר מקבלין עליכון חד כבי תרי אלא יימרון אינן וכד הוה ידע וכו' לבר שש ולא הוה ידע ליה הוה פתח ליה על שם פתח פוך לאלם. סוגיא דשמעתא הרי למדנו שהאשה לא דנה ולא מעידה וצריכין העדים והדיינין שלא יהו קרובין זה לזה ולא קרובין לנידונין וכן צריכין ב' עדים על כל סימן וסימן. וכן ב' עדים על כל חתימה וחתימה מעדי השטר (וכל) [וכן] ב' עדים על כל שנה ושנה בשני חזקה. אדם ששלחו ב"ד אחרייו ג' פעמים ולא בא ר' יהושע אומר מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ועבדין ליה פסק דין כהדא כהנא דמך ושבק ריתו לר' יאשיה וקביל ר' אלעזר מהרי בלא אפיו חכי לר' יאשיה ולא עד אלא דשבק ספרין וכתב ר' אלעזר לירחו ספרין שוכתה בון ארץ ישראל אין מוציאין אותן חוצה לארץ. גמרו את הדין מכניסין אותן גזול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי. למי מכניסין ואסיק' לבעלי הדין. כדנטיא אמר ר' נחמיה כן היה מנהג אנשי ירושלים מכניסין בעלי הדין ושומעין דבריהן ומוציאין אותן לתחן ונושאין ונותנין בדין. גמרו הדין. מכניסין בעלי הדין. גזול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב. ואקשינן והא תניא גמרו הדין מכניסין את העדים ושנינן ההיא דלא כר' נתן דאמר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו דתניא אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד. ר' יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה במאי קמפילגי ואיבעית אימא סברא איבעית אימא קרא אב"א סברא מר סבר עד אחד ט' כי אתי לשבועה אתי לממונא לא אתי ואידך אטו כי אתו בהדי הדדי בחד פומא קא מסהדי אלא מצרפינן להו הכא נמי ליצרפיניהו ואיבעית אימא קרא יאם לא יגיד ונשאל עונו

סברא תנא קמא סבר אי מסהדי האי דחזא דאזיף פלוני מנה מפלוגי בחד בניסן ואידך מסהדי בתרי בניסן אשתכח דאמנא דמסהדי האי לא מסהדי האי. ור' יהושע בן קרחה סבר תרווייהו מסהדי דהאי דאזיף מניא מנה. קרא דכתבי

וכל לישני דבי דינא ולא הוה כתב בה במותב תלתא הוינא וחד ליתודוי סבר רבינא למימר היינו דריש לקיש א"ל רב נתן בר אמי הכי אמרינן משמיה דרבא ככל כי האי גוונא ט'חיישינן לב"ד טועין אמר רב נחמן בר יצחק אי כתב בה בי דינא תו לא צריך ודילמא בית דין חצוף הוא ט'דאמר שמואל שנים שדנו דיניהן דין אלא שנקראו ב"ד חצוף דכתב ביה בי דינא דרבנא אשי ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו ידכתבי בו ט' (ואמרנא ליה לרבנא אשי) ואמר לן רבנא אשי ט'ת"ר יאמר להן אחד אני ראיתי אביכם שהטמין מעות בשדה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן בבית לא אומר כלום בשדה דבריו קיימין כללו של דבר כל שבידו ליטלן דבריו קיימין אין בידו ליטלן לא אומר כלום יהרי שראו את אביהן שהטמין מעות בשדה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמוסר דבריו קיימין אם כמערים לא אומר כלום ט'הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ובא בעל החלום ואמר לו כך וכך הן במקום פלוני הן של מעשר שני הן זה היה מעשה ט'ואמרו ט'הדברי חלומות לא מעלין ולא מורדין: שנים אומרים זכאי כו':

מיכתב היכי כתבי ר' יוחנן אמר זכאי ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזוכין

"(ופלוני ופלוני מחייבין) רבי ט'(אלעזר) אמר מדבריהן נודכה פלוני מאי

בינייהו איכא בינייהו לשלומי איהו מנתא בהדייהו דלמאן דאמר זכאי משלם

ולמאן דאמר פלוני ופלוני מזוכין ופלוני ופלוני מחייבין לא משלם ולמ"ד

זכאי משלם לימא להו אי לדידי צייתיתון אתון נמי לא שלמיתון אלא איכא

בינייהו לשלומי איניהו מנתא ידידה למ"ד זכאי משלמי למ"ד פלוני ופלוני

מזוכין ופלוני ופלוני מחייבין ילא משלמי ולמאן דאמר זכאי משלמי ולימרו

ליה אי לאו את בהדן לא הוה סליק דינא מידי אלא איכא בינייהו משום

י'לא תלך רכיל בעמך רבי יוחנן אמר זכאי משום לא תלך רכיל ריש לקיש

אמר פלוני ופלוני מזוכין ט'ופלוני פלוני מחייבין משום דמיהזו כשיקרא ור'

אלעזר אית ליה דמר דמיר ליה דמר הלכך יכתבי הכי מדבריהם נודכה

פלוני: גמרו את הדבר היו מכניסין כו': למאן אילימא לבעלי דינין התם

קיימי אלא לעדים כמאן דלא כרבי נתן דתניא ט'לעולם אין עדותן מצטרפת

עד שיראו שניהן כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר ט'אפילו בזה אחר זה

ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהן כאחד רבי נתן אומר

ט'שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו לא

לעולם לבעלי דינין ורבי נחמיה היא דתניא רבי נחמיה אומר כך היה

מנהגן של נקיי הדעת שבידושלים מכניסין לבעלי דינין ושומעין דבריהן

ומכניסין את העדים ושומעין דבריהם ומוציאין אותן לחוץ ונושאין ונותנין

בדבר ט'(גמרו את הדבר מכניסין אותן כו') והתניא גמרו את הדבר מכניסין

את העדים ההיא דלא כרבי נתן גופא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו

שניהם כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה במאי קמפילגי

איבעית אימא ט'קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא אמנה

דקא מסהדי האי לא קא מסהדי האי ומנה דקא מסהדי האי לא קמסהדי האי

ואידך אמנה בעלמא תרוייהו קמסהדי ואיבעית אימא קרא דכתבי ט'הוא

עד או ראה או ידע ט'ותניא ממשמע שנאמר ט'לא יקום עד איני יודע

שהוא אחד מה תלמוד לומר אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן

שנים עד שיפרט לך הכתוב אחד ואפקיה רחמנא בלשון חד למימר עד

דחזו תרווייהו כחד ואידך והוא עד או ראה או ידע מ"מ: ואין עדותן

מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה

היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו. במאי קמפילגי איבעית אימא סברא

איבעית אימא קרא אב"א סברא מר סבר עד אחד ט' כי אתי לשבועה אתי

לממונא לא אתי ואידך אטו כי אתו בהדי הדדי בחד פומא קא מסהדי אלא

מצרפינן להו הכא נמי ליצרפיניהו ואיבעית אימא קרא יאם לא יגיד ונשאל עונו

ודכולי

ל.

פא א ב מיי פ"ו מהל'
טוען ונטען הלכה ד'
סמג עשין לה טוש"ע ח"מ
פי לג סעיף יב:

פא ג מיי פ"י מהל' וזיה
הלכה ו (ומיי) פ"ו
מהלכות מעשר) סמג עשין
עב טוש"ע ח"מ פי כה
סעיף ח:

פא ד מיי
שם הלכה ה
טוש"ע שם סעיף ז
[ונכרז אלפס עוד בצ"צ דף

פא ה מיי
שם הלכה ז
[ופ"ו מהל' מעשר
שז הל"ן טוש"ע שם סעי'
ט:

צא ו טוש"ע ח"מ פי כה
סעיף ג בצה"ס ועיין
בטור:

צא ז מיי פכ"ז מהל'
סנהדרין הלכה ח
סמג עשין לה טוש"ע ח"מ
פי יט סעיף ב:

צב ח מיי פ"ד מהל'
עדות הלכה כ סמג
עשין קח טוש"ע ח"מ פי ל
סעיף ו:

צג ט מיי
שם הלכה ד
טוש"ע שם סעיף ט:

צד י מיי פכ"ז מהל'
סנהדרין הלכה ט
סמג עשין לה טוש"ע ח"מ
פי יט סעיף א:

רבינו חננאל

דכל אדיתא צריך למימר להו לסהדי כתובו ההוא אדיתא דהוה כתיבה דוכרן פתגמי וכל לישני דבי דינא ולא הוה כתיב במותב תלתא כו' ואסיק' כל כי האי גוונא חיישינן לב"ד טועין ואי כתיב בה אמר לן פלוני או אמרנו לפלוני דברים מוכיחין כי ג' היו לא חיישינן לב"ד טועין. אמר אחד ראיתי אביכם שהטמין מעו' בשדה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן בבית לא אומר כלום בשדה דבריו קיימין. כללו של דבר שבידו ליטלן כגון השדה שאלו רצה ליטלם היה יכול ליטלן דבריו קיימין כל שאין בידו ליטלן לא אומר כלום. ירושלמי ר' אסי בשם ר' יוחנן אם היה מחביין למסור להן עדות עדותן קיימת. הרי שראו דבריו שהטמין מעות בשדה תיבה ומגדל. אמר של פלוני הן של מעשר שני הן בשם בעל החלוס וא"ל כך וכך ובמקום פלוני זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין וא"ל כן היתה מעשה דבריו ונותנין בדין. ואלא מורדין: **מתני'** היו מכניסין את השני ובודקין אותו נמצאו דבריהן מכוננים גושאין ונותנין בדבר. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי כיצד כותבין ר' יוחנן אמר יצא פלוני זכאי ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזכין ופלוני מחייבין ר' אלעזר אומר סתם כותב מדבריהן נודכה פלוני. ואמרין [מאין] בציניהו ואתו למימר איכא בינייהו

הא כי אם נמצא שטעו וחיבינן לשלם לדברי ר' יוחנן משלם גם הוא עמחן. לריש לקיש כו'. ואסיק' לר' יוחנן סבר אם לא תפרש המחייב אלא סתם מתראה כי כולן מזכין וזהו שקר ר' אלעזר חייש משום לא תלך וכולי ומשום מדבר שקר תרחק הלכך כותב מדבריהן נודכה פלוני. ירושלמי כיצד דנין הדיינין יושבין והנידונין עומדין והתובע פותח דבריו שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם. ר' יוחנן בשם ר' נטאי התובע תובע והנתבע משיב. והדיין מכריע. א"ר סימון וצריך לשנות טענותיהן שנאמר ויאמר המלך זאת אומרת זה בני החי ובכן המת וזאת אומרת וגו' רב הונא מיקל בדיינא דאמר מקבלין עליכון חד כבי תרי אלא יימרון אינן וכד הוה ידע וכו' לבר שש ולא הוה ידע ליה הוה פתח ליה על שם פתח פוך לאלם. סוגיא דשמעתא הרי למדנו שהאשה לא דנה ולא מעידה וצריכין העדים והדיינין שלא יהו קרובין זה לזה ולא קרובין לנידונין וכן צריכין ב' עדים על כל סימן וסימן. וכן ב' עדים על כל חתימה וחתימה מעדי השטר (וכל) [וכן] ב' עדים על כל שנה ושנה בשני חזקה. אדם ששלחו ב"ד אחרייו ג' פעמים ולא בא ר' יהושע אומר מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ועבדין ליה פסק דין כהדא כהנא דמך ושבק ריתו לר' יאשיה וקביל ר' אלעזר מהרי בלא אפיו חכי לר' יאשיה ולא עד אלא דשבק ספרין וכתב ר' אלעזר לירחו ספרין שוכתה בון ארץ ישראל אין מוציאין אותן חוצה לארץ. גמרו את הדין מכניסין אותן גזול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי. למי מכניסין ואסיק' לבעלי הדין. כדנטיא אמר ר' נחמיה כן היה מנהג אנשי ירושלים מכניסין בעלי הדין ושומעין דבריהן ומוציאין אותן לתחן ונושאין ונותנין בדין. גמרו הדין. מכניסין בעלי הדין. גזול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב. ואקשינן והא תניא גמרו הדין מכניסין את העדים ושנינן ההיא דלא כר' נתן דאמר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו דתניא אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד. ר' יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה ואין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד תאנן לת"ק ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו כמאי פליגי איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא. איבעית אימא סברא תנא קמא סבר אי מסהדי האי דחזא דאזיף פלוני מנה מפלוגי בחד בניסן ואידך מסהדי בתרי בניסן אשתכח דאמנא דמסהדי האי לא מסהדי האי. ור' יהושע בן קרחה סבר תרווייהו מסהדי דהאי דאזיף מניא מנה. קרא דכתבי